

Γκὺ ντὲ Μωπασάν

Η ΝΥΧΤΑ. ΕΦΙΑΛΤΗΣ*

ΑΓΑΠΩ ΤΗ ΝΥΧΤΑ ΜΕ ΠΑΘΟΣ. Τὴν ἀγαπῶ ὅπως ἀγαπάει κανεὶς τὸν τόπο τοῦ ἤ τὴν ἐρωμένη του, μ' ἓναν ἔρωτα ἐνστικτώδη, βαθὺ κι ἀκατανόητο. Τὴν ἀγαπῶ μὲ ὄλες μου τίς αἰσθήσεις: μὲ τὰ μάτια μου ποὺ τὴ βλέπουν, μὲ τὴν ὄσφρησή μου ποὺ τὴν ἀνασαίνει, μὲ τ' ἀφτιά μου ποὺ ἀκοῦν τὴ σιωπὴ της, μὲ ὅλη μου τὴ σάρκα ποὺ τὰ σκοτάδια τὴ χαϊδεύουν. Οἱ κορυδαλλοὶ τραγουδοῦν μὲ τὸν ἥλιο στὸν γαλάζιο, ζεστὸν ἀέρα, στὸν ἐλαφρὸ ἀέρα τῶν φωτεινῶν πρωινῶν. Ὁ μπουῶφος χάνεται μὲς στὴ νύχτα, μαύρη κηλίδα ποὺ διασχίζει τὸ μαῦρο διάστημα, καὶ χαρούμενος καὶ μεθυσμένος ἀπὸ τὴ μαύρη ἀπεραντοσύνη, βγάζει τὸ παλλόμενο κι ἀποτρόπαιο κρώξιμό του.

Ἡ μέρα μὲ κουράζει καὶ μὲ κάνει νὰ πλήττω. Εἶναι σκληρὴ καὶ θορυβώδης. Τὸ πρωὶ σηκώνομαι μὲ κόπο, ντύνομαι μὲ κούραση, βγαίνω ἔξω ἀνόρεχτα· καὶ κάθε βῆμα, κάθε κίνηση, κάθε χειρονομία, κάθε λέξη, κάθε σκέψη μὲ κουράζει σὰν νὰ σηκώνω ἓνα ἀβάσταχτο φορτίο.

Ὅταν ὅμως γέρνει ὁ ἥλιος, μὲ πλημμυρίζει συγκεχυμένη χαρά, μιὰ χαρὰ ὀλόκληρο τοῦ κορμιοῦ μου. Ξυπνῶ, ζωντανεύω. Ὅσο αὐξάνει τὸ σκοτάδι, νιώθω ἄλλος ἄνθρωπος, πιὸ νέος, πιὸ δυνατός, πιὸ σβέλτος καὶ πιὸ εὐτυχισμένος. Τὸ κοιτάζω νὰ πυκνώνει τὸ μεγάλο γλυκὸ σκοτάδι ποὺ πέφτει ἀπὸ τὸν οὐρανὸ· πνίγει σὰν ἄπιαστο κι ἀδιαπέραστο κύμα τὴν πόλη, κρῦβει, ἐξαλείφει, καταστρέφει τὰ χρώματα καὶ τὰ σχήματα, καὶ περισφίγγει μὲ τὸ ἀνεπαίσθητο ἄγγιγμά του σπίτια, ὄντα καὶ μνημεῖα.

Μοῦ ῥχεται τότε νὰ φωνάξω ἀπὸ εὐχαρίστηση ὅπως οἱ κουκουβάγιες, νὰ τρέξω πάνω στὶς στέγες ὅπως οἱ γάτες· καὶ μιὰ σφοδρὴ κι ἀκατανίκητη ἐπιθυμία νὰ ἐρωτευτῶ ἀνάβει μὲς στὶς φλέβες μου.

Βαδίζω, περπατῶ πότε στὶς σκοτεινιασμένες συνοικίες καὶ πότε στὰ δάση ποὺ γειτονεύουν μὲ τὸ Παρίσι, ὅπου ἀκούω νὰ τριγυρίζουν τ' ἀδέλφια μου τὰ ζῶα κι οἱ ἀδελφοί μου οἱ λαθροκυνηγοί.

Ὅ,τι ἀγαπᾶμε μὲ πάθος στὸ τέλος πάντοτε μᾶς σκοτώνει. Πῶς ὅμως νὰ ἐξηγήσω τί μοῦ συμβαίνει; Πῶς νὰ σᾶς κάνω μάλιστα νὰ καταλάβετε, ὅταν οὔτε κι ἐγὼ μπορῶ νὰ τὸ ἀφηγηθῶ; Δὲν ξέρω, δὲν ξέρω πιά· ξέρω ἀπλῶς ὅτι ἔτσι εἶναι. – Αὐτὸ εἶν' ὅλο.

Χθὲς λοιπὸν – ἦταν ἄραγε χθὲς; –, ναί, ἀναμφίβολα, ἐκτὸς κι ἂν ἦταν προγενέστερα, μιὰν ἄλλη μέρα, κάποιον ἄλλο μῆνα, κάποιον ἄλλο χρόνο – δὲν ξέρω. Κι ὅμως πρέπει νὰ ἦταν χθὲς, ἀφοῦ δὲν ξημέρωσε, ἀφοῦ ὁ ἥλιος δὲν ξαναφάνηκε. Ἀλλὰ ἀπὸ πότε διαρκεῖ ἡ νύχτα; Ἀπὸ πότε; Ποιὸς θὰ τὸ πεῖ; Ποιὸς θὰ τὸ μάθει ποτέ;

Χθὲς λοιπὸν βγήκα, ὅπως τὸ συνηθίζω κάθε βράδυ, μετὰ τὸ δεῖπνο. Ἔκανε πολὺ ὥραϊο καιρὸ, πολὺ γλυκὸ καὶ ζεστό. Κατηφορίζοντας πρὸς τίς μεγάλες λεωφόρους¹, κοίταζα τὸ μαῦρο ἑναστρο ποτάμι ἀπὸ πάνω μου, ὀριοθετημένο στὸν οὐρανὸ ἀπὸ τίς στέγες τοῦ δρόμου ποὺ ἔστριβε κι ἔκανε νὰ κυματίζει σὰν ἀληθινὸς ποταμὸς αὐτὸ τὸ ρεῦμα τῶν ἀστεριῶν.

Ὅλα ἦταν φωτεινὰ στὸν ἐλαφρὸ ἀέρα, ἀπὸ τοὺς πλανῆτες μέχρι τὰ φανάρια τοῦ γκα-

1. Ὑπονοῦνται τὰ Μεγάλα Βουλεβάρτα (Grands Boulevards) μὲ τὴν ὀνομασία αὐτὴ προσδιορίζεται ἡ ἡμικυκλικὴ ζώνη συνεχόμενων λεωφόρων, ἡ ὁποία ξεκινᾶ ἀπὸ τὴν πλατεία τῆς Μαντλὲν καὶ καταλήγει στὴν πλατεία τῆς Βασίλλης. Δημιουργήθηκε στὴ θέση τῶν ἀμυντικῶν τειχῶν τοῦ Παρισιοῦ ποὺ καταργήθηκαν λόγω ἀρχηστίας, τὸ 1660, ἐπὶ Λουδοβίκου ΙΔ'. Τὰ Μεγάλα Βουλεβάρτα ὀφείλουν τὴ σημερινὴ τους μορφή στὶς περιφημὲς πολεοδομικὲς παρεμβάσεις τοῦ Ὁσμάν (Eugène-Georges Hausmann, 1809-1891), ὁ ὁποῖος εἶχε ἀναλάβει τὸν ἐξωραϊσμὸ τῆς γαλλικῆς πρωτεύουσας ἐπὶ Ναπολέοντος Γ'. (Σ.τ.Μ.)

ζιού. Τόσα πολλά φῶτα ἔλαμπαν ἐκεῖ ψηλά καὶ μὲς στὴν πόλη, ὥστε τὰ σκοτάδια ἔμοιαζαν φωτερὰ. Οἱ λαμπερὲς νύχτες εἶναι πιὸ χαρούμενες κι ἀπὸ τὶς ἠλιόλουστες μέρες.

Στὴ λεωφόρο τὰ καφενεῖα φεγγοβολοῦσαν. Κόσμος γελοῦσε, διάβαινε, τὰ ἔπινε. Μπῆκα σ' ἓνα θέατρο γιὰ λίγο. Σὲ ποιὸ θέατρο, δὲν ξέρω. Ἐκεῖ μέσα ὅλα ἦταν τόσο φωτεινά, ποὺ μ' ἔπιασε θλίψη καὶ ξαναβγῆκα μὲ κάποιον σφίξιμο στὴν καρδιά ἀπὸ τὸν συγκλονισμὸ ποὺ μοῦ προξένησε ἡ βιαιότητα τῶν φώτων πάνω στὰ χρυσώματα τοῦ ἐξώστη, τὸ τεχνητὸ σπινθίρισμα τοῦ πελώριου χρυστάλλινου πολυελαίου, τὰ φῶτα τῆς ράμπας καὶ ἡ μελαγχολία αὐτῆς τῆς ψεύτικης καὶ σκληρῆς λάμπης. Ἐφτασα στὰ Ἡλύσια Πεδία¹, ὅπου τὰ καφωδεῖα ἔμοιαζαν μὲ ἐστίες πυρκαγιᾶς μὲς στὰ φυλλώματα. Οἱ καστανιές, ποὺ λὲς καὶ εἶχαν βαφτεῖ ἀπ' τὸ κίτρινο φῶς ποὺ τὶς ἔλουζε, ἔμοιαζαν μὲ φωσφορίζοντα δέντρα. Καὶ τὰ ἐκθαμβωτικά, ἠλεκτρικὰ λαμπιόνια, σὰν μικρὰ φεγγάρια, σὰν οὐρανοκατέβαρα φεγγαρίσια αὐγά, σὰν τεράστια, ζωντανὰ μαργαριτάρια, ἔκαναν νὰ χλωμιάζουν, κάτω ἀπὸ τὸ σεντεφένιο, μυστηριώδες καὶ βασιλικὸ τους φῶς, τὰ φανάρια τοῦ γκαζιού, τοῦ ἄσχημου, λεροῦ γκαζιού, καὶ οἱ χρωματιστὲς γυάλινες γιρλάντες.

Στάθηκα κάτω ἀπὸ τὴν Ἀψίδα τοῦ Θριάμβου² γιὰ νὰ κοιτάξω τὴ δεντροφυτεμένη λεωφόρο, τὴ μεγάλη καὶ θαυμάσια αὐτὴ λαμπερὴ λεωφόρο ποὺ κατηγοροῦνται πρὸς τὸ κέντρο τοῦ Παρισιοῦ ἀνάμεσα σὲ δύο σειρὲς ἀπὸ φῶτα, καὶ τ' ἄστρα! Τ' ἄστρα ἐκεῖ ψηλά, τ' ἄγνωστα ἄστρα, ριγμένα τυχαῖα στὴν ἀπεραντοσύνη ὅπου σχεδιάζουν τὶς παράξενες ἐκείνες μορφὲς ποὺ μᾶς κάνουν τόσο πολὺ νὰ ρεμβάζουμε, τόσο πολὺ νὰ χανόμαστε σὲ σκέψεις.

Μπῆκα στὸ Δάσος τῆς Βουλώνης³ ὅπου ἔμεινα πολλή, πάρα πολλή ὥρα. Παράξενη ἀνατριχίλα μὲ εἶχε πιάσει, μιὰ ἀπροσδόκητη καὶ δυνατὴ συγκίνηση, μιὰ νοητικὴ ἔξαψη στὰ ὄρια τῆς τρέλας.

Περπάτησα πολὺ, πάρα πολὺ. Ὑστερα γύρισα πίσω.

Τί ὥρα νὰ ἦταν ὅταν ξαναπέρασα κάτω ἀπὸ τὴν Ἀψίδα τοῦ Θριάμβου; Δὲν ξέρω. Ἡ πόλη ἀποκοιμιόταν, καὶ σύννεφα, κάτι μεγάλα, μαῦρα σύννεφα ἀπλώνονταν ἀργὰ στὸν οὐρανό.

Καὶ τότε ἔνιωσα γιὰ πρώτη φορὰ πὼς κάτι παράξενο, κάτι καινούργιο θὰ συνέβαινε. Μοῦ φάνηκε πὼς ἔκανε κρῦο, πὼς ὁ ἀέρας πύκνωνε καὶ πὼς ἡ νύχτα, ἡ πολυαγαπημένη μου νύχτα, μοῦ βάραινε τὴν ψυχὴ. Ἡ λεωφόρος ἦταν ἄδεια πιά. Μόνο δυὸ ἀστυφύλακες περιπολοῦσαν κοντὰ στὴν πιάτσα τῶν ἀμαξιῶν⁴ καὶ πάνω στὸ ὁδόστρωμα ποὺ μισοφωτιζόταν ἀπὸ τὰ φανάρια τοῦ γκαζιού ποὺ ἔμοιαζαν νὰ σιγοσβήνουν, περνοῦσε μιὰ σειρὰ ἀπὸ κάρρα μὲ λαχανικὰ γιὰ τὴν κεντρικὴ ἀγορά. Προχωροῦσαν ἀργά, φορτωμένα καρότα, γογγύλια καὶ λάχανα. Οἱ καροτσέρηδες ποὺ δὲν φαίνονταν κοιμόντουςαν, καὶ τ' ἄλογα πῆγαιναν μὲ τὸ ἴδιο βῆμα, ἀκολουθώντας τὸ καθένα τὸ μπροστινὸ του κάρρο, ἀθόρυβα, πάνω στὸ ξύλινο ὁδόστρωμα. Κάτω ἀπὸ κάθε φανοστάτη τὰ καρότα φωτίζονταν κόκκινα, τὰ γογγύλια φωτίζονταν ἄσπρα καὶ τὰ λάχανα φωτίζονταν πράσινα. Καὶ τὰ κάρρα διάβαιναν, τό ἕνα πίσω ἀπὸ τ' ἄλλο, κόκκινα, μ' ἓνα κόκκινο τῆς φωτιᾶς, ἄσπρα, μ' ἓνα ἄσημι ἄσπρο, καὶ πράσινα, μ' ἓνα σμαραγδένιο πράσινο. Τὰ ἀκολούθησα ἔπειτα ἔστριψα στὴν ὁδὸ Ρουαγιαλ κι ἐπέστρεψα στὶς μεγάλες λεωφόρους. Κανέννας πιά, κανένα φωτισμένο καφενεῖο, μονάχα κάποιον ἀργοπορημένον διαβάτες ποὺ βιάδιζαν βιαστικά. Ποτέ μου δὲν εἶχα δεῖ τὸ Παρίσι τόσο νεκρὸ κι ἔρημο. Τράβηξα ἀπ' τὸ τσεπάκι μου τὸ ρολόι μου ἦταν δύο τὸ πρωί.

Μιὰ δύναμη, μιὰ ἀνάγκη μὲ ὠθοῦσε νὰ περπατῶ. Ἔτσι, ἔφτασα στὴ Βαστίλλη⁴. Ἐκεῖ

1. Ἡλύσια Πεδία (Champs-Élysées) ὀνομαστὴ λεωφόρος στὸ ἀριστοκρατικὸ 8^ο διοικητικὸ διαμέρισμα τοῦ Παρισιοῦ. (Σ.τ.Μ.)

2. Ἀψίδα τοῦ Θριάμβου (Arc de Triomphe) μνημεῖο τοῦ ἄγνωστου στρατιώτη στὸ κομψὸ 17^ο διοικητικὸ διαμέρισμα τοῦ Παρισιοῦ, στὴ βορειοδυτικὴ ἄκρη τῆς λεωφόρου τῶν Ἡλυσίων Πεδίων. (Σ.τ.Μ.)

3. Δάσος τῆς Βουλώνης (Bois de Boulogne) δάσος στὶς δυτικὲς παρυφῆς τοῦ Παρισιοῦ, ποὺ ἄρχισε νὰ χρησιμοποιεῖται ὡς τόπος περιπάτου ἀπὸ τὸν 17^ο αἰῶνα. (Σ.τ.Μ.)

4. Τὸ κέντρο τῆς πλατείας τῆς Βαστίλλης (Place de la Bastille) κοσμεῖ ἀπὸ τὸ 1840 ἡ Κολόνα τοῦ Ἰουλίου, στὴν κορυφὴ τῆς ὁποίας ὀρθώνεται τὸ ἐπίχρυσο μπρούτζινο ἀλληγορικὸ ἄγαλμα τοῦ Πνεύματος τῆς Ἐλευθερίας. (Σ.τ.Μ.)

διαπίστωσα ότι δεν είχα ποτέ μου δει νύχτα πιό σκοτεινή, αφού δεν ξεχώριζα ούτε καν την Κολόνα του Ίουλίου, πού το χρυσαφί Πνεῦμα τῆς Ἐλευθερίας στήν κορυφή τῆς εἶχε χαθεῖ μὲς στοῦ ἀδιαπέραστο σκοτάδι. Ἐνας θόλος ἀπὸ σύννεφα, ἀπύθμενης πυκνότητας, εἶχε πνίξει τ' ἀστέρια κι ἔμοιαζε νὰ χαμηλώνει πρὸς τὴ γῆ γιὰ νὰ τὴν ἀφανίσει.

Γύρισα πίσω. Δὲν ὑπῆρχε πιά ψυχὴ γύρω μου. Μόνο στήν πλατεία τοῦ Σατώ-ντ' Ὁ ἓνας μεθυσμένος λίγο ἔλειψε νὰ πέσει ἐπάνω μου κι ἔπειτα ἐξαφανίστηκε. Ἄκουσα γιὰ λίγο ἀκόμη τὰ ἀσταθῆ καὶ ἠχηρὰ βήματά του. Συνέχισα τὸ δρόμο μου. Στὸ ὕψος τῆς Μονμάρτρης¹ πέρασε μιὰ ἄμαξα, κατηγοριζόντας πρὸς τὸν Σηκουάνα. Τὴ φώναξα. Ὁ ἄμαξὰς δὲν ἀποκρίθηκε. Μιὰ γυναίκα τριγύριζε κοντὰ στήν ὁδὸ Ντρουά: «Κύριε, γιὰ σταθεῖτε ἓνα λεπτό». Ἐπιτάχυνα τὸ βῆμα μου γιὰ ν' ἀποφύγω τ' ἀπλωμένο τῆς χέρι. Κι ὕστερα τίποτα πιά. Μπροστὰ στοῦ Βωντεβίλ, ἓνας ραχοσυλλέκτης ἔψαχνε κάτι στοῦ χαντάκι. Τὸ φαναράκι του ταλαντευόταν σύρριζα στοῦ ἔδαφος. «Τί ὥρα εἶναι, καλέ μου ἄνθρωπε;» τὸν ρώτησα.

Ἐκεῖνος γρύλισε: «Σάματις ξέρω! Ποῦ νὰ τὸ βρω τὸ ρολοὶ ἐγώ;»

Τότε συνειδητοποίησα ξαφνικὰ πὼς εἶχαν σβῆσει τὰ φανάρια τοῦ δρόμου. Ξέρω πὼς αὐτὴ τὴν ἐποχὴ τὰ σβῆνουν γιὰ οἰκονομία ἀπὸ νωρίς, πρὶν ξημερώσει. Ὅμως ἤθελε ἀκόμα ὥρα πολλή, πάρα πολλή, γιὰ νὰ φανεῖ ἡ μέρα.

«Ἄς πάω στήν κεντρικὴ ἀγορὰ» σκέφτηκα, «ἐκεῖ τουλάχιστον θὰ ὑπάρχει ζωή».

Ἄρχισα νὰ βαδίζω πρὸς τὰ κει, ἀλλὰ οὔτε καν ἔβλεπα γιὰ νὰ βρῶ τὸ δρόμο μου. Προχωροῦσα ἀργά, σὰν μέσα σὲ δάσος, μετρώντας τις ὁδοὺς γιὰ νὰ τις ἀναγνωρίσω.

Μπρὸς ἀπὸ τὴν ἔδρα τῆς Τράπεζας Κρεντι Λυοναί, ἓνας σκύλος γρύλισε. Ἔστριψα στήν ὁδὸ Γκραμμόν, καὶ χάθηκα. Περιπλανήθηκα κάμποσο ὥσπου ἀναγνώρισα τὸ Χρηματιστήριο² ἀπὸ τὸ σιδερένιο κιγκλίδωμα πού τὸ περιβάλλει. Ὀλόκληρο τὸ Παρίσι εἶχε βυθιστεῖ σὲ βαρὺ, τρομακτικὸ ὕπνο. Κάπου μακριὰ ὅμως περνοῦσε μιὰ ἄμαξα, μιὰ μοναδικὴ ἄμαξα, ἴσως ἡ ἴδια πού εἶχε περάσει, λίγο πιό πρὶν, ἀπὸ μπροστὰ μου. Προσπάθησα νὰ τὴ βρῶ, πηγαίνοντας πρὸς τὰ κει ὅπου ἄκουγα τὸν θόρυβο τῶν τροχῶν τῆς καθὼς διέσχισε τοὺς ἔρημους καὶ σκοτεινοὺς, κατασκότεινους σὰν τὸν θάνατο, δρόμους.

Χάθηκα ξανά. Ποῦ βρισκόμουν; Τί τρέλα κι αὐτὴ νὰ σβῆνουν τόσο νωρίς τὸ ἀεριόφως. Οὔτε ἓνας περαστικός, οὔτε ἓνας ξενύχτης, οὔτε ἓνας νυχτοκόπος, οὔτε ἓνα νιαούρισμα ἐρωτευμένου γάτου. Τίποτα.

Μὰ ποῦ νὰ ἦταν λοιπὸν οἱ ἀστρυφύλακες; «Θὰ φωνάξω καὶ θὰ ῥθουν», σκέφτηκα. Φώναξα, μὰ δὲν ἀποκρίθηκε κανεὶς.

Τότε φώναξα πιό δυνατὰ. Ἡ φωνή μου πέταξε μακριὰ, χωρὶς ἀντίλαλο, ἀδύναμη, πνιγμένη καὶ συντριμμένη ἀπὸ τὴ νύχτα, τὴν ἀδιαπέραστη αὐτὴ νύχτα.

Οὔρλιαξα: «Βοήθεια! Βοήθεια! Βοήθεια!»

Τὸ ἀπελπισμένο κάλεσμά μου ἔμεινε ἀναπάντητο. Τί ὥρα νὰ ἦταν λοιπὸν; Ἐβγαλα τὸ ρολοὶ μου, ἀλλὰ δὲν εἶχα σπύριτα. Μὲ πρωτόγνωρη καὶ παράξενη χαρὰ ἄκουσα τὸ ἐλαφρὸ τικ-τάκ τοῦ μικροῦ μηχανισμοῦ του. Ἐμοιαζε νὰ ζεῖ. Ἦμουν λιγότερο μόνος. Τί μυστήριο! Ξανάρχισα νὰ περπατῶ σὰν τυφλός, ψηλαφώντας τοὺς τοίχους μὲ τὸ μπαστούνι μου, καὶ κάθε τόσο σήκωνα τὰ μάτια μου πρὸς τὸν οὐρανό, ἐλπίζοντας ὅτι θὰ ξημέρωνε ἐπιτέλους. Τὸ στερέωμα ὅμως ἦταν μαῦρο, κατάμαυρο, πιό μαῦρο κι ἀπὸ τὴν πόλη.

Τί ὥρα νὰ ἦταν ἄραγε; Εἶχα τὴν αἴσθησι ὅτι περπατοῦσα ὥρες ἀτελείωτες, γιὰ τὴν πόδια μου λυγίζαν πιά, τὸ στῆθος μου λαχάνιαζε καὶ μ' εἶχε πιάσει ἀνυπόφορη πείνα.

Ἀποφάσισα νὰ χτυπήσω τὸ κουδούνι τῆς πρώτης αὐλόπορτας πού συνάντησα. Τράβηξα τὸν χάλκινο κρίκο κι ὁ ἦχος τοῦ κουδουνιοῦ ἀκούστηκε δυνατὰ στοῦ ἐσωτερικοῦ ἀκούστηκε παράξενα, λὲς κι ὁ παλλόμενος αὐτὸς θόρυβος ἤχησε σ' ἓνα ἄδειο σπιτί.

Περίμενα, ἀλλὰ κανένας δὲν ἀπάντησε, οὔτε μοῦ ἀνοιξαν τὴν πόρτα. Ξαναχτύπησα καὶ περίμενα ξανά – τίποτα!

1. Μονμάρτη (Montmartre) γραφικὴ καὶ τουριστικὴ συνοικία στοῦ βόρειο τμήμα τοῦ Παρισιοῦ, στοῦ Λόφο τῆς Μονμάρτρης, ἄλλοτινὴ συνοικία καλλιτεχνῶν καὶ μποέμικης ζωῆς. (Σ.τ.Μ.)

2. Χρηματιστήριο (Bourse) τὸ κτίριό του βρίσκεται στοῦ κέντρο τῆς ὁμώνυμης πλατείας, στοῦ 2^ο διοικητικὸ διαμέρισμα τοῦ Παρισιοῦ. Ἡ οἰκοδόμησή του ἄρχισε τὸ 1808 καὶ ὁλοκληρώθηκε τὸ 1826. (Σ.τ.Μ.)

Μ' ἔπιασε φόβος. Ἔτρεξα στὴν ἐπόμενη κατοικία καὶ χτύπησα εἴκοσι συνεχόμενες φορὲς τὸ κουδούνι, ποὺ ἀντήχησε στὸν σκοτεινὸ διάδρομο ὅπου θὰ ἔπρεπε νὰ κοιμᾶται ὁ θυρωρὸς. Ἐκεῖνος ὥστόσο δὲν ξύπνησε – κι ἐγὼ πῆγα παραπέρα, τραβώντας με ὄλες μου τὶς δυνάμεις τοὺς κρίκους καὶ χτυπώντας τὰ κουδούνια καὶ κρούοντας με τὰ πόδια μου, με τὸ μπαστούνι καὶ με τὰ χέρια μου τὶς πόρτες ποὺ παρέμεναν πεισματικὰ κλειστές.

Ξαφνικὰ εἶδα πὼς ἔφτανα στὴν κεντρικὴ ἀγορὰ. Μὰ κι αὐτὴ ἦταν ἔρημη, χωρὶς κανένα θόρυβο, χωρὶς διόλου κίνηση, χωρὶς κανένα ἀμάξι, χωρὶς κανέναν ἄνθρωπο, χωρὶς κανένα δεμάτι χορταρικὰ ἢ λουλούδια. – Ἦταν ἄδεια, ἀσάλευτη, ἐγκαταλειμμένη, νεκρὴ.

Τρόμος με κατέλαβε – τρόμος φρικτός. Τί συνέβαινε; Ἄχ, Θεέ μου, τί συνέβαινε;

Ξανάρχισα νὰ περπατῶ. Ἡ ὥρα ὅμως; Ποιὸς θὰ μοῦ ἔλεγε τὴν ὥρα; Κανένα ρολοῖ δὲν χτυποῦσε στὰ καμπαναριὰ ἢ στὰ μνημεῖα. Σκέφτηκα: «Θ' ἀνοιξῶ τὸ γυάλινο καπάκι τοῦ ρολοιοῦ μου καὶ θὰ ψηλαφήσω τοὺς δείκτες με τὰ δάχτυλά μου». Τράβηξα τὸ ρολοῖ μου... δὲν δούλευε πιά... εἶχε σταματήσει. Τίποτα πιά, ἀπολύτως τίποτα, οὔτε ἓνα θρόισμα στὴν πόλη, οὔτε ἓνα φῶς, οὔτε κἀν ἓνα ἄγγιγμα ἤχου στὸν ἀέρα. Τίποτα! Τίποτα πιά! Οὔτε κἀν ὁ μακρινὸς ἤχος τῆς ἄμαξας! – τίποτα πιά!

Βρισκόμουν στὶς ὄχθες τοῦ Σηκουάνα· παγερὴ ὑγρασία ἀνέβαινε ἀπὸ τὸν ποταμὸ.

Νὰ κυλοῦσε ἄραγε ἀκόμη ὁ Σηκουάνας;

Θέλησα νὰ δῶ, βρῆκα τὴ σκάλα καὶ τὴν κατέβηκα... Δὲν ἄκουγα τὸ ρεῦμα νὰ κοχλάζει κάτω ἀπ' τὰ τόξα τῆς γέφυρας... Κι ἄλλα σκαλοπάτια... ὕστερα ἢ ἄμμος... ὁ βοῦρκος... ὕστερα τὸ νερό... βούτηξα σ' αὐτὸ τὸ χέρι μου μέχρι πάνω... τὸ νερὸ κυλοῦσε... κυλοῦσε... κρούο... κρούο... κρούο... σὰν νὰ ἔχε παγώσει... στερέφει... νεκρωθεῖ.

Καὶ τὸ ἠνωθα καλὰ πὼς δὲν θὰ εἶχα ποτὲ πιά τὴ δύναμη νὰ ξαναἔβω... καὶ πὼς θὰ πέθαινα ἐκεῖ... κι ἐγὼ, ἀπὸ πείνα – ἀπὸ κούραση – κι ἀπὸ κρούο.

ΕΠΙΜΕΤΡΟ

Τὸ διήγημα «Ἡ νύχτα. Ἐφιάλτης» τοῦ Γκὺ ντὲ Μωπασὰν (Μιρομενίλ, 1850 – Παρίσι, 1893) πρωτοδημοσιεύθηκε στὶς 14 Ἰουνίου 1887 στὴν ἐφημερίδα *Gil Blas* καὶ τὸν ἀμέσως ἐπόμενο χρόνο περιλήφθηκε στὴ συλλογὴ διηγημάτων του ὑπὸ τὸν τίτλο *Clair de Lune* [Φεγγαρόφωτο]. Τὰ χρόνια ἐκεῖνα τὸν Μωπασὰν τὸν ἀπασχολοῦσε ὁ πνευματισμὸς καὶ ὁ ἀποκρυφισμὸς. Ἐξάλλου, εἶχε ἤδη ἐμφανίσει τὰ πρῶτα δείγματα ψυχικῆς καὶ διανοητικῆς διαταραχῆς, ποὺ ὀφειλόταν, ὅπως καὶ γιὰ πλῆθος συγχρόνων του, στὴ μάλιστα τῆς σύφιλης, ἡ ὁποία τὸν ὀδήγησε στὴν παραφροσύνη καὶ στὸν θάνατο σὲ ἡλικία 43 ἐτῶν. Καὶ ἦδη ἀπὸ πολλὰ χρόνια πρὶν εἶχαν ἀρχίσει νὰ ἀνιχνεύονται ἐδῶ κι ἐκεῖ στὸ ἔργο του τὰ σημάδια μιᾶς ἐμμονῆς ποὺ τὸν κατέτρυχε, μιᾶς ψύχωσης ποὺ ἔλαβε με τὸν καιρὸ ἐφιαλτικὲς διαστάσεις. Γι' αὐτὸ, δὲν πρέπει νὰ μᾶς ἐκπλήσσει ὅτι ὁ Μωπασὰν ἔγραψε ἓνα τόσο παράξενο διήγημα, ποὺ ὑποβάλλει στὸν ἀναγνώστη κλίμα δυσφορίας καὶ τὸν κάνει νὰ νιώσει ἓνα ρίγος τρέλας, καθὼς διατρέχει τὶς γραμμὲς του. Πρόκειται τελικὰ γιὰ ἓνα διήγημα ποὺ μᾶς παρασύρει ἐπιδέξια στὸ χῶρο τοῦ φανταστικοῦ.

Μὲ τὴ «Νύχτα» λοιπὸν ὁ Μωπασὰν, ἓνας ἀπὸ τοὺς μεγαλύτερους νατουραλιστὲς συγγραφεῖς τῆς Γαλλίας, ἐμφανίζεται νὰ ἔχει γράψει, με τὴ γνώριμη δεξιοτεχνία του, ἄλλο ἓνα ἀριστοτεχνικὸ, πλὴν ὅμως φανταστικὸ αὐτὴ τὴ φορὰ, ἀφήγημα. Βέβαια, καὶ ἄλλοι συγγραφεῖς τὸν 19ο αἰῶνα, πρὶν ἀπὸ αὐτόν, οἱ περισσότεροι προγενέστεροί του, εἶχαν γράψει φανταστικὰ διηγήματα, καὶ μάλιστα εἶχαν διαπρέψει στὸ εἶδος. Μεταξὺ ἄλλων, ἄς μνημονεύσουμε τὸν Χόφμαν (1776-1822) στὴ Γερμανία, ὁ ὁποῖος μπορεῖ νὰ χαρακτηριστεῖ ὡς ὁ πατέρας τῆς καθαυτὸ φανταστικῆς λογοτεχνίας, τὸν περίφημο Ἔντγκαρ-Άλλαν Πόε (1809-1849) στὴν Ἀμερικὴ, ὁ ὁποῖος περιέγραψε με ρεαλιστικὸτατο τρόπο φανταστικοὺς κόσμους, ἄλλὰ καὶ τοὺς Γάλλους Σαρλ Νοντιέ (1780-1844), Ζεράρ ντὲ Νεββάλ (1808-1855), Μπαρμπὲ ντ' Ὁρβιγὺ (1808-1889) καὶ Βιλλιέ ντὲ λ' Ἰλ Ἀντάμ (1840-1889). Σὲ ὅλους αὐτοὺς ὅμως, ἡ ἀνησυχητικὴ ἀτμόσφαιρα ποὺ χαρακτηρίζει τὶς ἀφηγήσεις τους, ἢ ἀγωνία καὶ ὁ φόβος ποὺ δημιουργοῦνται στὸν ἀναγνώστη, προκύπτουν ἀπὸ τὴν ἴδια τὴν ἱστορία, ἀπὸ τὸ θέμα τῆς καὶ τὴν πλοκὴ τῆς. Ἀπεναντίας, στὸ συγκεκριμένο διήγημα τοῦ Μωπασὰν δὲν ὑπάρχει κάποια ἐνδιαφέρουσα πλοκὴ, δὲν ὑπάρχει κάποια ἱστορία ποὺ νὰ κρατᾶει σὲ ἔνταση τὴν προσοχὴ τοῦ ἀναγνώστη ἢ νὰ τοῦ τεντώνει τὰ νεῦρα. Σ' αὐτὸ ἐμφανίζεται ὁ Μωπασὰν νὰ κάνει χρῆση μιᾶς ἐντελῶς νέας γραφῆς, ποὺ δὲν ἔχει τὸ προηγούμενὸ τῆς στὴν πεζογραφία τῆς ἐποχῆς του: κατορθώνει νὰ αἰχμαλωτίσει τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἀναγνώστη ἀπλῶς καὶ μόνο με τὴν καθαρὴ περιγραφή ψυχικῶν καταστάσεων

καὶ ἐνὸς αἰσθήματος ἀύξανόμενης δυσφορίας ἐκ μέρους τοῦ ἀφηγητῆ, ποὺ προσδίδει ἀκριβῶς στὸ διήγημα τὸ νεωτερικό του ὕφος.

Στὴ «Νύχτα» ὁ ἀναγνώστης δυσκολεύεται νὰ προσδιορίσει ἂν ἡ ἀφήγηση ἀφορᾷ ἕναν ἐφιάλτη, ὅπως ἄλλωστε τὸ δηλώνει ὁ ὑπότιτλος τοῦ διηγήματος, ἢ τὴν περίπτωση μιᾶς τραγμένης προσωπικότητας, στὰ ὄρια τῆς παράκρουσης, ποὺ ὀδεύει πρὸς τὴν αὐτοκτονία. Τὸ βέβαιο πάντως εἶναι ὅτι πρόκειται γιὰ τὴν καταβύθιση, δίχως δυνατότητα ἐπιστροφῆς, σ' ἕνα ἐρεβώδες ἐπέκεινα. Πρωταγωνιστὴς τοῦ διηγήματος δὲν εἶναι κάποιο ἄτομο ἀλλὰ ἡ νύχτα. Αὐτὴ ἡ νύχτα, ποὺ τόσο πολὺ ἀγαπάει καὶ ἐκθειάζει ὁ ἀφηγητὴς, ὅπως μᾶς τὸ διαβεβαιώνει ὁ ἴδιος στὴν ἀρχή, γίνεται σιγὰ σιγὰ ἐχθρική, ὥσπου καταλήγει νὰ τὸν παγιδέψει σ' ἕναν ἄξενο κόσμον τρόμου, ποὺ παίρνει ἐφιαλτικὴ χροιά. Τὸ ἀδιαπέραστο σκοτάδι, σὲ καταληκτικὸ θανατερὸ συνδυασμὸ μὲ τὸ μὴ ὄρατὸ ἀλλὰ παγερὸ στὴν αἴσθησι νερό, ἀπὸ φιλικὸ καθίσταται παράγοντας βασιανιστικῆς ἀγωνίας, λόγω τῆς παντελοῦς ἀδυναμίας τοῦ ἀφηγητῆ νὰ ξεφύγει ἀπὸ τὸν κλοιὸ του. Διάχυτη εἶναι στὸ κείμενο ἡ ἀσφυκτικὴ καὶ ἀγωνιώδης αἴσθησι τοῦ ἀφηγητῆ ποὺ δὲν καταφέρνει ν' ἀποσπαστεῖ ἀπὸ τὸν τρομακτικὸ τελικὰ ἐναγκαλισμὸ τῆς μέχρι τότε ἀγαπημένης του νύχτας, μιὰ αἴσθησι ποὺ ὁ συγγραφεὴς κάνει ἀριστοτεχνικὰ τὸν ἀναγνώστη νὰ τὴ συμμεριστεῖ.

Τὸ φανταστικὸ στὸ διήγημα γεννιέται προπάντων ἀπὸ τὴν κατατρόπωση τῶν κατηγοριῶν ποὺ ὀργανώνουν τὸν ἔλλογον κόσμον, δηλαδὴ τοῦ χώρου καὶ τοῦ χρόνου. Ἔτσι γεννιέται ἕνας ἐσωτερικὸς τρόμος ἀπὸ μιὰ νύχτα ποὺ εἶναι ἀδιέξοδη, ἢ μᾶλλον ποὺ μοναδική τῆς διέξοδος εἶναι ὁ – ἀναπόφευκτος; ἀμετάκλητος; – θάνατος ποὺ ἐλλοχεύει στὸ νερό, ποὺ καὶ αὐτὸ δὲν μπορεῖ ὁ ἀφηγητὴς νὰ τὸ δεῖ παρὰ μόνον νὰ τὸ αἰσθανθεῖ. Ὅμως ὁ ἀφηγητὴς δὲν δείχνει νὰ θέλει νὰ ἀποφύγει τὸ μοιραῖο τέλος ποὺ τὸν ἀναμένει, προχωρώντας μὲς στὸν ποταμὸ – ἢ μήπως καταφεύγοντας σ' αὐτόν; Ἔτσι, ἡ ἀρχικὴ ἔλξι τῆς νύχτας, συμβόλου τοῦ ἀγνώστου, ἔλξι ποὺ μεταβάλλεται βαθμιαῖα σὲ βραχνά, τὸν ὠθεῖ τελικὰ – ἄραγε γιὰ τὸν ἀφανισμὸ ἢ γιὰ τὴ λύτρωσή του; – πρὸς τὸ νερό, τὴν Ψυχὴ, τὴ Μητέρα τοῦ κόσμου.

Ἡ περιπλάνησι τοῦ ἥρωα τῆς «Νύχτας» στὸ νυκτερινὸ Παρίσι ἀνακαλεῖ στὴ μνήμη μας τὴν περιπλάνησι στὴν Πάτρα τοῦ ἥρωα τοῦ διηγήματος. «Ὁ αὐτόχειρ» (1895) τοῦ Μιχαὴλ Μητσάκη (1868-1916), ὁ ὁποῖος εἶχε, ὅπως καὶ ὁ Μωπασάν, βραχνὸ λογοτεχνικὸ βίον, γιὰ τὴν καταλήφθηκε καὶ αὐτὸς ἀπὸ ψυχοσθένεια.

* Τίτλος πρωτοτύπου: «La Nuit. Cauchemar». *Clair de Lune*, Contes et nouvelles, II, Bibliothèque de la Pléiade, 1979, σσ. 944-949.

Ἡ μετάφρασι αὐτὴ πρωτοδημοσιεύθηκε στὸ περιοδικό, *Ἐντευκτήριο*, τχ 66, Σεπτ. 2004, σσ. 32-37.

Ὁ μέγιστος διηγηματογράφος ἀλλὰ καὶ μυθιστοριογράφος Γκι ντε Μωπασάν (Guy de Maupassant) γεννήθηκε τὴν 5ῃ Αὐγούστου 1850 στὸν πύργο τοῦ Μιρομενίλ (Miromesnil) τῆς κοινότητας Τουρβίλ-σὺρ-Ἄρκ (Tourville-sur-Arques), κοντὰ στὴ Διέππη, καὶ πέθανε τὴν 6ῃ Ἰουλίου 1893 ἐγκλειστος σὲ παρισινὸ ψυχιατρεῖο. Θαυμαστὴς καὶ προστατευόμενος τοῦ Γκυστάβ Φλωμπέρ, πρωτοπαρουσιάστηκε στὰ γράμματα τὸ 1875. Ἡ νουβέλα του ὑπὸ τὸν τίτλο «Ἡ Χοντρομπαλοῦ» («Boule de suif»), ποὺ δημοσιεύθηκε στὸν συλλογικὸ τόμον καὶ μαυμφέστο τοῦ νατουραλισμοῦ *Οἱ ἐσπερίδες στὸ Μεντάν* (*Les Soirées de Médan*, 1880), χαρακτηρίστηκε ἀριστούργημα καὶ τὸν καθιέρωσε στοὺς γαλλικοὺς λογοτεχνικοὺς κύκλους. Μὲ τὰ διηγήματα καὶ τὶς νουβέλες του περιέγραψε τὴ σκληρὴ ζωὴ τῶν χωρικῶν, κυρίως τῆς Νορμανδίας, τὴν ἐλευθεριάζουσα παρισινὴ κοινωνία, τὴν καθημερινότητα τῶν μικροαστῶν καὶ τὶς παραισθήσεις τῆς τρέλας. Ἐγραψε ἐπίσης τὰ ἐξῆς μυθιστορήματα: *Μιὰ ζωὴ* (*Une vie*, 1883), *Ὁ Φιλαράκος* (*Bel-Ami*, 1885), *Μόντ-Ὀριόλ* (*Mont-Oriol*, 1887), *Ὁ Πιερ καὶ ὁ Ζάν* (*Pierre et Jean*, 1888), *Δυνατὸς σὰν τὸ θάνατο* (*Fort comme la mort*, 1889) καὶ *Ἡ καρδιά μας* (*Notre coeur*, 1890). (Σ.τ.Μ.)